

ЗБЕРЕЖЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

MAINTAINING THE QUALITY OF EDUCATION IN DISTANCE LEARNING

У сучасному світі з поширенням пандемії дистанційне навчання стало альтернативною денній формі навчання, через що проблема забезпечення якісної дистанційної освіти стала доволі актуальною. Порівняно з першими кроками дистанційного навчання, сьогоденній формат організований у всіх напрямках, починаючи з освітніх платформ, що дозволяють організувати якісний навчальний процес із залученням студентів до активної взаємодії в режимі реального часу за допомогою відеоконференцій та відеозустрічей, контролю знань, які можуть носити поточний або підсумковий характер, закінчуючи якісною організацією самостійної діяльності.

Дистанційна освіта базується на загальних засадах навчання з активним використанням інформаційно-комунікаційних технологій, що, у свою чергу, сприяє розвитку інформаційно-комунікаційної та інформаційно-цифрової компетентності студентів. Сучасний студент не просто навчається, він набуває навичок командної та самостійної роботи, набуває гнучкості, завдяки чому може легко здобувати нові знання та навички як в очному, так і в дистанційному форматі. Дистанційне навчання – це не просто форма діяльності, яка дає можливість професійної освіти, а її діяльність, яка сприятиме загальному саморозвитку студента, через високий рівень самоорганізації та постійну роботу над собою.

Одним із показників якості освіти можна вважати час, який необхідний студентам для навчання згідно з вимогами навчального закладу, та час, який студенти готові витратити на навчальну діяльність поза навчальним процесом самостійно. Дослідження показують, що завдяки дистанційному навчанню студенти самостійно приділяють більше часу для навчання. Причиною такої зміни діяльності є не що інше, як доступ до джерел інформації, які використовуються з часів тренінгів, і можливість доступу до глобальної інформаційної мережі.

Ключові слова: дистанційне навчання, якісна освіта, самостійна робота, якісна дистанційна освіта.

In today's world, with the spread of the pandemic, distance learning has become an alternative to full-time education, so the problem of providing quality distance education has become relevant. Compared to the first steps in distance learning, today's format is organized in all directions, starting from educational platforms that allow to organize a quality educational process involving students in active interaction in real time through video conferencing and video meetings, knowledge control, which can be current or final in nature, ending with a quality organization of independent activities.

Distance education is based on the general principles of education with the active use of information and communication technologies, which, in turn, promotes the development of information and communication and information and digital competence of students. The modern student is not just educated, he acquires skills of teamwork and independent work, acquires flexibility, thanks to which he can easily acquire new knowledge and skills in both face-to-face and distance formats. Distance learning is not just a form of activity that provides an opportunity for professional education, but also an activity that will promote the general self-development of the student, through a high level of self-organization and constant work on themselves.

One of the indicators of the quality of education can be considered the time that students are willing to spend, or spend on educational activities outside the educational process on their own. Research shows that with distance learning, students spend more time on their own. The reason for this change in activity is nothing but access to information sources that have been used since the training sessions and the possibility of access to the global information network.

Key words: distance learning, quality education, independent work, quality distance education.

УДК 373

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/44/1.35>

Топчій Г.С.,

канд. пед. наук,
ст. викладач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Київського інституту Національної
гвардії України

Степаненко О.К.,

канд. філол. наук,
доцент кафедри
соціально-гуманітарної освіти
Комунального закладу «Дніпровська
академія неперервної освіти»

Білюк О.Г.,

ст. викладач кафедри
спеціальної освіти
Миколаївського національного
університету імені В.О. Сухомлинського

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Організація освітнього процесу та умови його реалізації завжди визначались на рівні держави, але в зв'язку з поширенням COVID-19, вся світова спільнота, та освітня галузь кожної з країн світу зазнали глобальних трансформацій. В багатьох країнах світу уряди прийняли рішення про зміну очного формату навчання на дистанційний. Така трансформація відбулась як на рівні загальноосвітніх навчальних закладів, так і на рівні закладів вищої освіти.

Перехід вищих закладів освіти в дистанційну форму навчання в Україні був явищем не новим. Данна форма роботи вперше була впроваджена та апробована ще в 2002 році, вона передбачала використання багатьма закладами вищої освіти

платформи MOODLE, але лише в час пандемії всі заклади вищої освіти вимушені були перейти в дистанційний формат навчання.

В зв'язку з тим, що пандемія вирує і до сьогодні, а дистанційне навчання реалізується рівноцінно із очно формою, актуальності набуло питання збереження якості освіти в умовах дистанційного навчання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Чимало дослідників досліджували проблему трансформації освітнього процесу у сьогоденні. Так Д. Башкатова, Г. Гриффин досліджували сучасні проблеми та реалії нових підходів в освіті [4; 5]. Вплив пандемії на освітній процес досліджував О. Кондаков [7]. Проблему організації та реалізації освітнього процесу в умовах пандемії

досліджували Н. Ашиток, Є. Бойко, К. Доня, О. Карагодіна, М. Карагодіна, О. Кондаков, О. Ташкінова [1; 2; 6; 7; 9]; та ін. Карагодіна, О. Карагодіна та О. Пожидаєва досліджували ставлення здобувачів освіти та викладачів до дистанційного формату навчання [7; 8]. Але не дивлячись на дослідження особливостей дистанційного навчання в різних аспектах, проблема збереження якості освіти ще не розглядалась.

Мета статті в тому, щоб розглянути особливості організації освітнього процесу у закладах вищої освіти із збереженням високого рівня її якості.

Виклад основного матеріалу. Нещодавно, прагнучий здобути фахову освіту та відповідний рівень знань, здобувач освіти повинен був відвідувати навчальний заклад та навчатись в очному форматі. Із зростанням технічного прогресу, доступними стали і нові формати навчання, зокрема дистанційна. Хоча, на перших етапах, дана форма навчання не набула популярності та стрімкого розвитку, але в умовах пандемії, вона стала єдиним альтернативним варіантом очного формату навчання.

Поширення COVID-19 зумовило трансформацію освітнього процесу та його перехід у дистанційний формат. Дистанційна освіта активно почала використовуватись як у загальноосвітніх навчальних закладах, так і в фахових закладах, закладах вищої освіти. Проблеми пов'язані із дистанційним навчанням на всіх рівнях були типовими:

- проблеми з освітніми платформами
- перевантаження інтернету
- нестача електронних варіантів посібників та наочних матеріалів,

– неготовність викладачів та здобувачів освіти до роботи в дистанційному форматі.

На сьогоднішній день більшість із перелічених проблем є вирішеними, починаючи з того аспекту, що створено чималу кількість освітніх платформ (MOODLE, GOOGLE CLASSROOM, ZOOM), які активно використовуються у всьому світі, закінчуючи тим, що і викладачі і здобувачі освіти мають належний рівень сформованості та розвиненості інформаційно-цифрової компетенції. Навіть проблема технічного забезпечення учасників освітнього процесу практично вирішена, тому дистанційне навчання стало не лише доступним, а й якісним.

В аспекті розвитку інформаційно-цифрових технологій, дистанційне навчання стало значно доступнішим, якіснішим, впорядкованим та систематичним. Викладачі закладів вищої освіти не лише освоїли навчальні програми, а представляють результати своєї педагогічної майстерності в цифровому форматі, зокрема розробляючи та впроваджуючи в навчальний процес освітні програми, до яких надається доступ із активним використанням електронних посібників, віртуальних методичок, віртуальних лабораторій і т.п.

Якість дистанційної освіти ніяким чином не поступається якості очного навчання, навпаки, дистанційне навчання ще й має ряд переваг, серед яких:

- можливість доступу до навчальних матеріалів, які надаються викладачами в будь-який час;
- використання викладачами великої кількості ілюстративного матеріалу, що використовується під час лекцій та практичних занять;
- активізація самостійної роботи через активне використання додаткових джерел інформації з світової інформаційної мережі;

– відсутність потреби відвідувати заклад вищої освіти, що суттєво знижує ризики захворюваності.

Взаємодія між викладачем та здобувачем освіти, в такому форматі, переходить на якісно новий рівень. Починаючи з того, що заняття можуть проводитись як у синхронному форматі, відео конференції або відео зустрічі, так і в асинхронному, здобувач освіти отримує чітко сформоване завдання, рекомендації до його виконання, перелік інформаційних джерел, використання яких є доцільним, додаткові матеріали до теми, які розроблені та використовуються викладачем, взаємодія між учасниками освітнього процесу може носити різний характер:

– Активне спілкування за допомогою месенджерів та чатів, яке може відбуватись в обумовлений час та визначається високим рівнем взаємодії здобувача освіти та викладача. Чати можуть бути як груповими, для вирішення загальних питань, так і індивідуальними, для вирішення питань особистого характеру;

– Форум – форма взаємодії, яка активно використовується для проведення семінарських занять, конференцій, практикумів і т.п. Форуми бувають двох типів: письмові – активне обговорення певної проблеми впродовж певного проміжку часу; інтерактивні – передбачають активне обговорення проблеми за рахунок відеозустрічей або аудіозв'язку, впродовж короткого проміжку часу.

– Відеоконференції та вебіари, які проводяться в певний час, а для усіх його учасників, попередньо розсилається запрошення. Перевагою даної форми роботи є те, що у випадку, якщо здобувач освіти не мав можливості особисто долучитись до відеозустрічі, йому надаються відеоматеріали, які він може переглянути у будь-який, зручний для нього, час.

Під час дистанційного навчання провідна роль відводиться саме самостійній роботі здобувача освіти. Викладач, в свою чергу, більше виступає в ролі наставника, керівника, який спрямовує діяльність студента у відповідне русло. Лише за умови якісного самостійного опрацювання теоретичного та практичного матеріалу, який надається здобувачу освіти в дистанційному

форматі, можемо говорити про якісну дистанційну освіту. Показником якості освіти, є ніщо інше, як результати діяльності її здобувачів, саме тому перед викладачами стоїть завдання здійснювати контроль за роботою студента. Контроль може носити поточний, рубіжний або підсумковий характер.

Для здійснення контролю в дистанційному форматі, можуть використовуватись наступні прийоми:

- Тестування, обмежене в часі;
- Питання з відкритою відповіддю;
- Складання та доповнення текстів;
- Есе;
- Заповнення таблиць і т.п.

Зважаючи на той аспект, що кожен із здобувачів освіти, не залежно від дисципліни яку він освоює, отримує рейтинговий бал, який виставляється на основі накопичених балів за результатами поточного контролю, дистанційна форма навчання цьому сприяє у певній мірі, адже кожен із здобувачів освіти має свій особистий кабінет, в якому відображаються накопичені ним бали.

Перевага контролю знань в дистанційному форматі і в тому, що отримавши рейтинговий бал, здобувач освіти може провести роботу над помилками, що дозволить йому провести ретельну підготовку до підсумкового контролю.

Зважаючи на той факт, що навчання у закладах вищої освіти є спрямованим на здобуття відповідного фахового рівня, і це вибір здобувача освіти, який прямує до досягнення визначеної мети, дистанційна освіта цьому сприяє як найкраще. Дистанційне навчання ґрунтується на потребі постійного саморозвитку та самовдосконалення через набуття знань за рахунок самостійного опрацювання навчального матеріалу. Здобувач освіти, таким чином, зможе саморозвиватись та підвищувати свою фахову майстерність, тому за показник якості можемо взяти кількість часу. Який здобувач освіти витрачає на самостійну роботу.

З метою визначення ефективності дистанційного навчання, здобувачам освіти було запропоновано долучитись до опитування, яке складалось всього із двох питань:

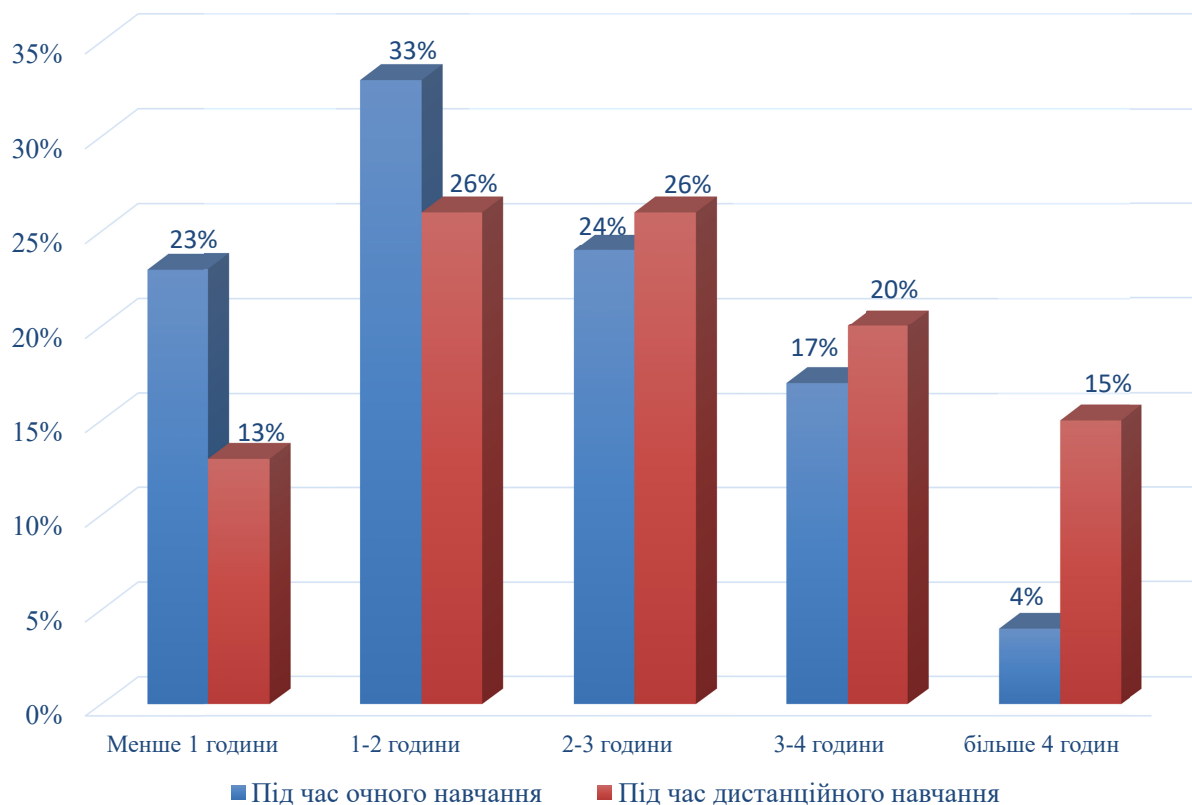
1. Скільки часу ви витрачаєте на самостійну роботу під час очної форми навчання?

2. Скільки часу на самостійну роботу ви витрачаєте під час дистанційного навчання?

Учасниками опитування стало 140 здобувачів освіти 3–5 курсів Київського інституту національної гвардії України, Комунального закладу «Дніпровська академія неперервної освіти» та Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського.

Результати даного опитування були наступними (Рисунок 1).

Кількість часу, що витрачається здобувачами освіти на самостійну роботу

Рис. 1. Результати опитування здобувачів освіти

На основі отриманих результатів опитування бачимо, що під час очного навчання самостійній роботі 23 % здобувачів освіти (32 респонденти) присвячували не більше однієї години на день. Такий показник є низьким, та свідчить про низький рівень їх підготовки до навчальної діяльності та не дуже відповідальне ставлення до власної фахової підготовки. В той самий час, під час дистанційного навчання даний показник суттєво знижується до 13% (18 респондентів), що свідчить про більш відповідальне ставлення до дистанційного навчання тих здобувачів освіти, які в очному форматі надавали перевагу репродуктивному навчанню, а не самостійній роботі.

Здобувачі освіти, які були готові присвячувати 1–2 години самостійній роботі під час очного навчання становили 33% від опитаних (46 респондентів), в той час як під час дистанційного навчання даний показник знизився до 26 % (36 респондентів). Натомість спостерігається зростання показників з 2–3 години, 3–4 години та більше 4-х годин. У порівнянні з очним навчанням, на самостійно працюють над здобуттям знань впродовж 2–3 годин 26 % респондентів, 3–4 годин – 20 % респондентів, та понад 4 години – 15 % респондентів.

Виходячи з отриманих результатів, бачимо, що кількість здобувачів освіти, які більш відповідально ставляться до власної фахової підготовки в умовах дистанційного навчання зростає, що свідчить про її ефективність, а про позитивні результати їх роботи свідчать своєчасно складені іспити та заліки.

Висновки. Дистанційна форма навчання, як альтернатива очній формі, на тому рівні, на якому вона реалізується зараз є досить ефективною та якісною. Вона ґрунтується на загальних принципах освіти із активним використанням інформаційно-комунікаційних технологій, що, в свою чергу, сприяє розвитку інформаційно-комунікаційної та інформаційно-цифрової компетентності здобувачів освіти. Сучасний студент є не просто освіченим, він набуває навичок командної та самостійної роботи, набуває гнучкості, завдяки якій з легкістю

може набувати нових знань та вмінь як у очному, так і дистанційному форматі.

Дистанційне навчання має свої переваги, але має і недоліки, поступове викоринення яких дозволить зробити дистанційну освіту ще більш якісною.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ашиток Н. І. Нова освітня реальність: дистанційна освіта у вищій школі в умовах пандемії. *Молодь і ринок*. 2021. № 3 (189). С. 11–14.
2. Ашиток Н. І. Інформаційно-комунікативний аспект розвитку сучасної вищої освіти в Україні. *Вісник Національного авіаційного університету*. 2020. № 1(31). С. 128–131.
3. Ашиток Н. І. Формування комунікативної компетентності студентської молоді у ВНЗ. *Молодь і ринок*. 2015. № 10(129). С. 11–15.
4. Башкатова Д. Форум EdHeroes: как действовать в новой образовательной реальности. URL: <https://philanthropy.ru/novosti-organizatsij/2021/03/10/99082/>
5. Гриффин Патрик. «Навыки XXI века»: новая реальность в образовании. URL: <https://intalent.pro/article/navyki-xxi-veka-novaya-realnost-v-obrazovanii.html>
6. Карагодіна М. Карагодіна О., Пожидаєва О., Карагодіна М. Ставлення студентів до дистанційного навчання в період карантину. *Інтернет-Освіта-Наука-2020* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Вінниця, 26–29 травня 2020 р.). Вінниця, 2020. С. 270–272.
7. Кондаков Александр. Уроки пандемии: новая реальность. URL: https://vogazeta.ru/articles/2020/6/26/Iniciativa_FGOS_40/13654-uroki_pandemii_novaya_realnost
8. Ташкінова О. А., Бойко Є. В., Доня К. В. Оцінка якості організації дистанційного навчання студентів ОП «Соціальна робота» у ДВНЗ «ПДТУ» під час пандемії Covid-19 (за матеріалами соціологічного дослідження). *Reporter of the priazovskyi state technical university section: Socially-humanitarian sciences and public administration*. 2020. Issue 6. P. 77–82
9. Ткаченко Л. В. Хмельницька О. С. Особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладу вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій та загальноосвітній школах*. 2021. № 75 (Т. 3). С. 91–96.